

Kocaeli İl Müftülüğü Aylık Dergisi

Rahmet

ISO 9001:2000
Kalite Yönetim Sistemi

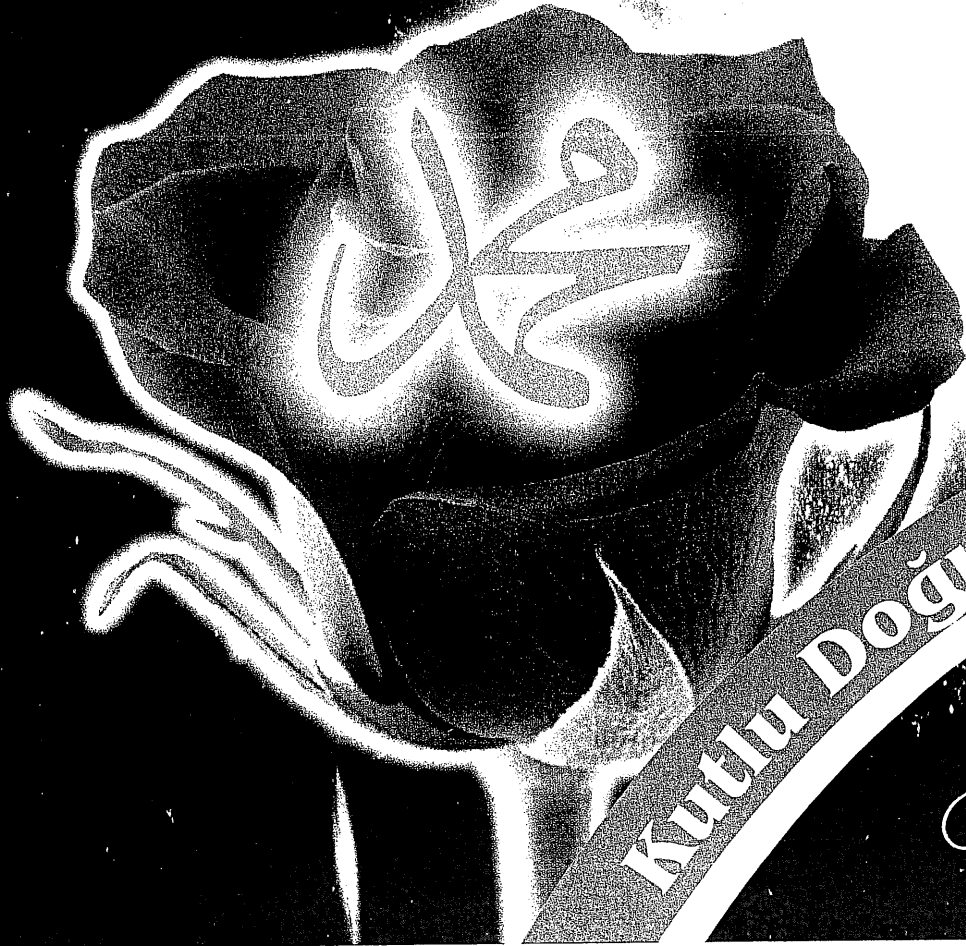
Nisan 2008

Yıl: 3

Sayı: 35

*Biz seni ancak
bütün insanlara
müjdeleyici ve uyarıcı
olarak gönderdik*

(34/28)

Kutlu Doğum Özel

2008

Rahmet

Kocaeli İL Müftülüğü Aylık Dergisi

Kocaeli İL Müftülüğü Adına Sahibi
Hikmet KUTLU - İL Müftüsü

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Nedim ÖZKAL

Genel Koordinatör
Bayram ERDOĞAN

Yayın Tetkik Kurulu
Nedim ÖZKAL - İL Müftü Yardımcısı
Bayram ERDOĞAN - İL Müftü Yardımcısı
İsmail GÜLŞEN - İL Müftü Yardımcısı

Editörler
Kadir KARAÇOBAN
M.Rifat TAŞÇIOĞLU

Haber Servisi
Kadir KARAÇOBAN

Mali İşler Sorumlusu
Ahmet MOLLAOĞLU

Grafik - Tasarım
Mehmet PEKDEMİR

Reklam Sorumluları
Sami KABAKOZ
Serkan VARDAR

Fotoğraflar
Mehmet Ali ÖZTÜRK

Film Çıkış
Filmsan (0312 395 27 27)

Baskı
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık
ve Ticaret İşletmesi (0312 354 91 31)

İlçe Temsilcileri
Derince Yılmaz YAYKIN (229 95 69)
Gebze Mahmut KARAKIŞ (641 80 41)
Gölcük Mustafa ÖZTÜRK (422 23 30)
Kandıra Abdullah AYYILDIZ (551 25 85)
Karamürsel İsmail DEMİRCİ (452 12 62)
Körfez İsmail KAVŞAK (527 07 40)

İdare Merkezi
Kocaeli İL Müftülüğü
Ankara Cad. No:51 KOCAELİ
Tel: 0262 322 34 71 Faks: 0262 321 17 17

E-Mail
kocaelimuf@ttnet.net.tr
rahmet_dergisi@mynet.com

Rahmet
KOCAELİ İL MÜFTÜLÜĞÜ AYLIK DERGİSİ
NİSAN 2008 Yıl:3 Sayı: 35

Rahmet 'te Bu Ay

Hikmet KUTLU Başyazı.....	01
Prof. Dr. İzzet ER Rasulullah'la Gelen İslami Değişimin Temel Unsurları.....	04
İbrahim KARAOSMANOĞLU Hira'dan Bir Yolculuk Başladı.....	09
Hikmet KUTLU Hatemü'l Enbiya Hz. Muhammed (s.a.v).....	11
Prof. Dr. Raşit KÜÇÜK Hz. Peygamber'in Sevgi Ahlakı.....	15
Prof.Dr.Bekir TOPALOĞLU Rahmet ve Şefkat Peygamberi.....	18
Prof.Dr.Fahri KAYADİBİ Hz.Muhammed'in Çevre Sorunlarına Verdiği Önem.....	20
Prof. Dr. Ali ERBAŞ En Mükemmel Örnek Hz. Muhammed.....	22
Prof. Dr.Hayrettin KARAMAN Na'at Cemalin Göster.....	26
Prof.Dr. Ali ÇELİK Kutlu Doğumun Bize Verdiği Mesaj.....	27
Prof. Dr. Suat YILDIRIM Mükemmel Ahlak En Büyük Mucizedir.....	29
Prof.Dr.Faruk BEŞER Efendimizin Şakaları Bile Gerçektir.....	32
Prof. Dr. Yaşar DÜZENLİ O'na Neden Hayranım.....	35
Prof.Dr. Ramazan BUYRUKÇU Hz. Peygamberi Nasıl Anlayıp Anlatmalıyız.....	38
Kenan GÜVEN Hz. Muhammed ve Kur'an.....	43
Selahattin KAYA Duha Suresininin Düşündürdükleri.....	46
M. Hakkı ÖZER Muhteşem Örnek.....	49
Prof. Dr. Bayraktar BAYRAKLI Hz. Peygamber'in Toplumuyla İlişkileri.....	52
Nurullah GENÇ Şiir - Yağmur.....	54
İbrahim ACAR Gönüller Sultanı Hz.Muhammed.....	55
Prof. Dr. Mustafa FAYDA Hicretin Tebliğdeki Yeri Üzerine.....	57
Ahmet OKUTAN İnsanlar Hz.peygamber'in Örneğine Muhtaçtır.....	59
Prof. Dr. Mehmet ERDOĞAN Sünnet.....	61
Yaşar YAPRAK Bütün Çağlar Peşinde Ya Rasul.....	63
Doç. Dr. A.Hakkı TURABİ Hz. Peygamber Sevgisi ve Mevlid.....	65
Abdullah CEYHAN Hz. Peygamber ve Spor.....	68
Doç. Dr. Ahmet ÖZEL Hz. Peygamber ve İş Hayatı.....	70
Feyyaz YAŞAR Düşkünlerin Güvencesi Hz. Muhammed.....	73

Doç. Dr. Ahmet Hakkı TURABI
Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Türk Din Musikisi Anabilim Dalı Başkanı
ve Öğretim Üyesi

HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ VE MEVLİD

Sözlük anlamı olarak 'Doğum yeri ve zamanı' anlamına gelen 'Mevlid', İslam dünyasında Hz. Peygamber (sav)'in dünyayı teşriflerini ifade etmek için kullanılmaktadır.

Cenâb-ı Allah'ın, alemlere rahmet olarak gönderdiği Hz. Peygamber (sav)'in velâdetleri hakkında İslam şairleri, adeta yarış edercesine edebî eserler vücûda getirmişlerdir. Bu manzum ve mensur eserlerde O'nun dünyaya teşrifleri, bu esnada meydana gelen mucizeleri ve harikulâde halleri, bilhassa O'nun gelişyle şereflenen insanlığın kurtuluşunu ve daha sonra İslam'la şereflenen Müslümanların yoğun duygu ve sevinçlerini ifade etmeye çalışmışlardır. Kaynaklar bu anlamda ilk mevlid manzûmesi Endülüslü muhaddis ve tarihçi İbn Dihye el-Kelbî'nin yazdığını bildirmektedir. İbn Dihye, yazdığı et-Tenvîr fî mevlîdi's-sirâci'l-münîr adlı eserini *Muazzam* lakabıyla bilinen Elbir emiri Muzafferüddin Gökböri'ye takdim etmiştir. Emir Muzafferüddin

de tarihte ilk defa mevlid okuturan Müslüman olarak kayıtlara geçmiştir.

Türk Edebiyatı'nda ise Türkçe kaleme alınan ilk mevlid Ahmed Fakih'in Çarhnâme adlı eseri olduğu; Türkçe kaleme alınan mevlid sayısının 200 civarında olduğu belirtilmektedir. Yazılan bu kadar mevlid arasında şüphesiz en çok kabul gören ve günümüzde de okunmaya devam eden mevlid, Sultan Yıldırım Bâyezid Han'ın imamı olan Süleyman Çelebi'ye ait olan ve Vesîletü'n-necât (kurtuluş yolu) isimli manzum eserdir. Süleyman Çelebi hazretleri, bu mevlidi 1409 senesinde yazmıştır. Aslen Emir Sultan'ın müridlerinden olan Süleyman Çelebi'nin mevlidinde tasavvufî işaretler de yer almaktadır ve kaynaklara göre bu mevlidde Aşık Paşa'nın Garibnâme'si ve Mustafa Darir'in Siyer-i Nebî'sinin etkileri hissedilmektedir.

Türk Din Musikisi'nin de en önemli formlarından olan ve asırlardır Müslümanlar tarafından şevkle okunan mevlidin ilk yazıldığı günlerden bu yana bir

çok bestesinin olduğu muhakkaktır. Mevcut bilgiler çerçevesinde mevlidin ilk defa bizzat Süleyman Çelebi ve Sinâneddin Yusuf tarafından bestelenmiş olabileceği söylenmekle birlikte, bir diğer bilgiye göre XVII. yüzyıl bestekârlarından Bursalı Sekban tarafından bestelendiği de ifade edilmektedir. Bilhassa Osmanlı Dönemi'nde Müslümanların yoğun bir şekilde rağbet ettikleri mevlid, başta Hz. Peygamber (sav)'in doğum gününde, mübarek gün ve gecelerde, düğün, sünnet merasimleri başta olmak üzere din büyüklerini anma, ölüm, doğum, hac veya asker uğurlaması vb toplumsal olaylarda okunmuştur. Günümüzde her ne kadar okuyucuların musiki bilgisine, hocalarından öğrendikleri veya üstadlardan işittikleri şekle dayanan mevlidi, aslında asırlar önce bestelendiği şekilde okumak gerekir. Osmanlı'nın son dönemlerinde unutulmaya yüz tutan bu geleneksel şekil, Mutafzâde Ahmed Efendi gibi zevâtın bu eski besteyi öğretme gayretlerine rağmen maalesef unutulmuştur.

Bununla birlikte el yazması bazı mevlid nüshalarının kenar notlarında beyit ve mısraların hangi makam seyrine göre okunacağını gösteren bilgiler bizlere ulaşmıştır. Biz de bu çerçevede bir mevlid merasiminde bulunan unsurları ve bahirler çerçevesin takip edilecek makam seyrini anlatmaya çalışacağız:

Bir mevlid merasiminde şu 4 grup yer almaktadır:

1. Âşirhanlar: Kur'ân okuyanlar.
2. Tevşihhanlar: Tevşih ve ilahi okuyanlar.
3. Mevlidhanlar: Mevlid bahirlerini okuyanlar.
4. Duâhanlar: Dua edenler.

Mevlid merasimi, âşirhanın Kur'ân tilavetiyle başlar ve makam olarak okuyuşunu saba ailesinden bir makamla bitirir. Tevşih grubu da saba, çargâh, düğâh veya şevkutarab makamından bir tevşih okurlar. Bilhassa tevşih okunması tavsiye edilir. Zira tevşih, bir Türk Din Musiki formu olarak "Hz. Peygamber (sav)'in doğumuna

dair medhiyeleri terennüm eden, bilhassa mevlid ve miraciye bahirleri arasında okunmak üzere bestelenen eserlerdir."

Günümüzde icra edilen ve hoş olmayan örneklerde tevşih ve ilahi grubunun maalesef akıllarına gelen her eseri okudukları gözlenmektedir. Tevşih veya ilahi grubunun bahirler arasında okuyacakları tevşih ve ilahilerde, bilhassa akabinde okunacak bahirlerin mevzuu ile alâkalı eserleri tercih etmeleri gerekmektedir. Bu anlamda bilhassa geleneksel olarak zaten bu amaca matuf olarak bestelenen tevşihlerin icra edilmesi tavsiye edilmektedir. İlk bahir olan Münâcaat veya Tevhid bahrine özellikle Aziz Mahmud Hüdâyî hazretlerine ait ve çargâh makamında olan "Kudûmün rahmeti zevk u safâdır Yâ Rasûlallah" isimli tevşihin okunduğu bildirilmektedir. Necdet Tanlak Hocaefendi bu eseri 'Mevlidin besmelesi' olarak tavsif etmektedir. Okunan tevşihin akabinde "Allah adın zikredelim evvela" şeklinde başlayan tevhid bahrine aynı makamla girilir; saba aile-

sinden makamlar (saba, saba zezeme, düğâh, çargâh, şevkutarab vb.) arasında gezindikten sonra bilhassa "Her ki diller bu duada buluna, fatiha ihsan ede ben kuluna" beytinde Hüseyini makamında karar verilir. Burada duahan mevlidin müellifine dua eder ve fatiha çeker.

Akabinde âşirhan Kur'ân-ı Kerim tilavetine başlar ve hicaz makamıyla karar verir. Tevşih grubunun hicaz makamında okuduğu tevşih veya ilahiden sonra mevlidhan "Hak Teâlâ çün yarattı Âdem'i" mısrasıyla başlayan Nur bahrine girer. Bu bahirden önce genellikle hicaz makamından "Çün doğup tuttu cihânı", "Yârab garib bîkesem" veya "Tende cânım" tevşihlerini okumak adet olmuştur. Bu bahir içerisinde segâh, hüzzam, müstear, eviç, ferahnak, karcığar, tahir-buselik vb. makam geçkilerinden sonra rast makamıyla karar verilir.

Bu bahrin bitiminde topluca salâvat getirilir ve âşirhan rast makamında Kur'ân okumaya başlar. Kur'ân tilavetini müteakip tevşih grubu yine rast makamından bir tevşih okur. Bu bâbdan olmak üzere, rast makamında "Yâ Rasûlallah şefaât eyle Allah aşkına" veya "Doğmazdı kavle iman" isimli eserler okunur. Mevlidhan "Âmine Hâtun Muhammed ânesi" beytiyle başlayan Velâdet bahrini okumaya başlar. Bu bahirde saba, uşşak, hicaz, isfahan, suznak, mahur, nişaburek, segâh, nihavend makam geçkileri yapılabilir. "İçtim âni oldu cismim nûra gark" beytini gerdâniye perdesinde mahur makamıyla başlar ve hüseyini perdesinde nişaburlu kalış gösterir. Müteakip beyitler ara-

sında mevlidhan nişaburlu ka-
lışlar yaptıkça tevşih gurubu
salâtü selâm okur; daha sonra
segâh makamıyla karar verilir.
Bunun nedeni, segah maka-
mında salât ü selâma zemin
hazırlamaktır. Duâhan ayakta
kısa bir dua yapar.

Aşirhan, segâh makamın-
da başladığı Kur'ân tilavetini
hüseyini veya uşşak makamıyla
bitirir ve tevşih grubu aynı ma-
kamda bir tevşih veya ilahi icra
eder. Bu bölümde uşşak maka-
mından "Ey Hüdâ'dan lutf u ih-
san isteyen" veya "Sivâdan kal-
bini pâk et" tevşihleri okunur.
Mevlidhan da yine hüseyini
veya uşşak makamıyla "Yara-
dılmış cümle oldu şâdümân"
beytiyle başlayan Merhaba
bahrine girer. Bu bahir içerisin-
de uşşak, pençgah makamları
gösterilir ve segahla karar
verilir.

Âşirhan da segâh maka-
mıyla başladığı Kur'ân tilaveti-
ni hüzzam makamıyla sona er-
dirir; tevşih grubunun hüzzam
makamında okuduğu "Yâ
sâhibe'l-cemâl ve yâ sâhibe'l-
beşer" veya "Merhaba ey fahr-i
âlem merhaba" vb tevşihlerin
akabinde mevlidhan aynı ma-
kamla "Söyleşürken Cebrail ile
kelam" beytiyle başlayan Mîrâc
bahrine başlar. Suzidil, kür-
dilihicazkâr, eviç, saba, segâh,
hicaz vb makam geçkileriyle
süslenen bahir, uşşak maka-
mıyla sona erer.

Aynı makamla okunan
Kur'ân tilavetini yine uşşak bir
tevşih veya ilahi izler. Bir başka
mevlidhan da bu makamla "Yâ
İlâhî ol Muhammed hakkiçün"
beytiyle başlayan Münâcat
bahrine girer. Bu bahrin sonun-
da "Ümmetimden razı olsun ol
Muîn" cümlesinin akabinde

bütün topluluk "Rahmetullâhi
aleyhim ecmaîn" dua cümlesiy-
le biter. Âşirhanın okuduğu son
Kur'ân tilavetinin ardından du-
âhanın yaptığı uzunca bir
duayla mevlid merasimi sona
erer.

Geleneksel mevlid mera-
simlerinde kasidehanların ba-
hirler arasında kaside okuduğu
bilinmekle birlikte, son zaman-
larda bahirlerin ortasında da
kaside okunduğu gözlemlen-
mektedir. Bu anlamda dikkat
edilmesi gereken husus; kasi-
delerin güftelerinin, içinde
okunduğu bahrin konusuyla
alâkalı olması gerektiğidir.

Son devrin meşhur mevlid-
hanları arasında Hafız Sami,
Mustafa Şevki Efendi, Hafız
Zeki Altun, Hafız Kemal Efendi,
Mecit Sesigür, Emin Işık, Aziz
Bahriyeli, Hafız Kani Karaca,
Fevzi Mısır, Hafız İlhan Tok,
İbrahim Çanakaleli, İsmail
Coşar gibi büyüklerimiz yanın-
da gençler arasında da Yunus
Balcıoğlu, Mehmet Hadi Du-
ran, Fatih Koca, Yahya Soyyiğit,
Bekir Büyükbaş, Selim Yıldız
gibi hoca ve hafız efendileri

özellikle zikretmek gerekir.

Türk Din Musikisi'nin en
önemli ve sanatlı formlarından
biri olan mevlidin toplumumuz
için ne kadar değerli olduğu
hepimizin malûmudur. Zira
mevlid, kendisine muhabbeti-
miz ve hürmetimizin sınırsız ol-
duğu Hz. Muhammed Mustafâ
(sav)'nın doğumunu anlatmak-
tadır. Bu bilgiler çerçevesinde
mevlid merasiminin icra edile-
ceği zaman ve mekan da oldukça
önem arz etmektedir. Özel-
likle okuyucuların makam geç-
kilerini bilen musikişinas in-
sanlar olması, geleneksel mevlid-
lidi bozacak ve yozlaştıracak
hallerden kaçınan, Hz. Pey-
gamber aşkıyla dolu insanlar
olması çok önemlidir. Gerek za-
man ve mekânın uygun, gerek
okuyucuların güzel olduğu
mevlid merasimlerinden hâsıl
olacak hallerin Cenâb-ı Hakk'a
ulaşacağı, O'nun affına ve
Rasûl'ünün de şefaata vesile
olacağı asla unutulmamalıdır.

Kaynaklar:
Yrd. Doç. Dr. Nuri Özcan, Türk Din Musikisi Ders Notları.
Bekir Sıtkı Sezgin, Dini Musikî Dersleri.
Halil Can, Dini Musikî.
Dr. Ali Kemal Belviranlı, Musikî Rehberi